

בימים ההם

גדוד העבודה: עין חרוד תל יוסף

היקפו של גדוד העבודה אינו מרשה „לקבל החלטות“ מתוך הסתכלות קצרה, ע"כ ישמש המדובר במשך ימי היותי שם, רק בתור חומר לאותה העבודה שתעשה אחר עיון רב. לפי מה שבררנו, צריך הגדוד לטפל גם במשק־חלב וגם במשק בשר. הגורמים לזה הם: מילוי צרכי המשק הגדולים וכן התנאים הטבעיים המכריחים ומרשים לעסוק בענפים האלה (מרעה, זבל ועוד). לשם תועלת הדבר, צריכים היינו לשרש מתוכנו את הטעות (אגב טעו בזה גם הגויים בארצות אחרות ועוסקים כעת בתיקון המעוות), כי בשר וחלב היינו הך. אמנם אמת, כי פרת בשר נותנת גם מעט חלב (ודוקא חלב עשיר!) וכן להיפך — פרת חלב מספקת גם בשר, אולם כבר בדקו ומצאו כי סגולה אחת מהן מפריעה מאוד בעד פיתוח השניה וצריך להביט עליהן כמעט כעל שני ענפים מובדלים זה מזה לגמרי.

איד להתחיל בדבר? בשביל גידול הבשר צריך להשיג סכום גדול של פרות גולניות גדולות ולהביא עבורן פרייבשר מחוץ לארץ בכדי שאפ"ר שר יהיה גם כאן להגיע למצב כזה שעגל בן שנה ישקול 300 ק"ג במקום 40 ק"ג ששוקל עגל ערבי. מוכן שהבאת פר אינה פותרת לגמרי את השאלה, דרוש גם טיפול, אבל טיפול זה שונה לגמרי מהטיפול הדרוש לפרות־חלב. בשביל גידול הח"ל, אין ספק, כי מטעמים שונים לא יוכלו להשתמש רק בפרות גזעיות שבארץ; את החלק הגדול יצטרכו להביא מחו"ל, — במצבו הנוכחי אין משק הגדוד יכול למלא תפקיד של נסיונות במסע שטח רחב, ועליו ללכת בדרך הבטוחה ביותר. בהזדמנות זו אחווה דעתי בשאלה: „איך צריך להביא בקר מחו"ל לא"י?“ אציין בזה את הקוים העיקריים: א) בשביל להעריך אל נכון את תכונות הפרות הנקנות שם, צריך לדעת מראש את כיוון המשק כאן, כלומר: אם דרושות הן לבשר, לחלב או לתעשית החלב; ב) לדעת את מחלות הבהמות השוררות באותה הארץ, להשוותן למחלות הבקר שבארצנו ולהוציא את המסקנה, אם לפרות הנקנות יש חיסון נגד המח-

לות הקיימות כאן; ג) לחקור היטב היטב, אם הבקר הנקנה מהונן בסגולות ההתאקלמות, לא רק במובן האקלים, אלא גם בנוגע לטיפול וכלכלה, בכדי למנוע דגנרציה; ד) בנוגע לטיב הפרות, המשפחה ועוד — צריך לקבל רשימות, רגיסטרים, ספר יוחסין וכו'; ה) להביא את הבקר בסוף הקיץ, בכדי שזמן התאקלמותו וההסתגלות יהיה בחורף; ו) במשק שהפרות תבואנה צריך להכין מזון ומקום דומים לאלה שהיו בארץ גידולן, בכדי שהמעבר לא יהיה פתאומי; ז) האנשים שיטפלו בפרות כאן יהיו אלה שטיפלו גם שם בהן או שהודיינו בהוראות מתאימות בנוגע לטיפולן. מה עשו בגדוד? צריך להודות כי רק בחלק כיוונו אל המטרה. באשר לבשר קנו אמנם עדר ערבי גדול אבל לא כולן מתאימות לכיוון הג'ל; והיה אם באמת ירצו ללכת בדרך קבועה ושיטה מסויימת, יצטרכו בקרוב (עוד טרם ישתמשו בפר הבריותי שקנינו בשבילו) לגשת למיון הפרות ולהיווכח איזה מהן מתאימות לצורך זה. ובאשר לחלב — שלחו אנשים לחוץ לארץ והיטיבו לעשות שנסעו שמה מאנשי המקום, אלה שגם להבא יטפלו בפרות; אולם יחד עם זה עשו שגיאות שכדאי לעמוד עליהן: א) נסעו האנשים בפורים ע"מ לשוב אחר הפסח, הזמן הגרוע להתאקלמות הבקר; ב) זמן קצר כזה בשום אופן לא יספיק להם להסתכל ולהסיק מסקנות על הדברים שהזכרתי לעיל; ג) נסעו רק בשם הגדוד מבלי לחכות עד שיחליטו גם יתר המשקים להשתתף בפעולה זו. בהערתי האחרונה איני מתכוון דוקא לתועלת המשקים שהיו יכולים להשתמש בהזדמנות זו וגם לקמץ בהוצאות; דעתי בענין זה נובעת מתוך הכרה, כי גידול הבקר בכלל ובמשקים שלנו בפרט, אינו יכול להצליח אם כל אחד מהם יעשה כטוב בעיניו ולא ימצאו בכוחות משותפים את הדרך שעלינו ללכת בה לשם תועלת הדבר.

על כל הדברים האלה דנו עם הנהלת המשק ועלי לציין כי התיחסו לענין בכובד ראש והחליטו אח"כ להודיע לחברים שנסעו, שישארו הקיץ בחוץ לארץ, ללמוד שם את מצב הדברים ולהביא

עד עתה אינן טובות. בגליל העליון מתו כולן, בעקרון מת חלק גדול ורוב הפרות הנשארות אינן מצטיינות לגמרי בחלבן (מקוה ישראל, ועוד). בגישתנו ברצינות לענף חשוב זה אין לנו להרתע מפני קרים כאלה, אולם הם מוכיחים למדי כי דרושה זהירות ולפני שהתחלנו בפעולה ממשית, היה עלינו לשקול את כל התנאים החיוביים והשליליים ולברר ע"ז כל אפשרות של הוצאה אל הפועל.

הרבה במובן זה נוכל ללמוד מהק' הקליפורני, שבהיאה פרות מהולנדית. למרות התנאים הכללי נוחים להם: חוסר מקום ומוון, יצליחו בלי ספק, כי התחשבו עם העיקרים שמניתי לעיל. דגניה ב' — גם היא נמצאת עדיין בחיתוליה. עד עתה היו להם 4 פרות הולכות, בזמן האחרון הרחיבו את המשק ע"י קניה גדולה מדמשק. ויפה עשו כי מכל העדר קנו רק 3 פרות ואת השאר (8—10) מבכירות ועגלות בנות שנתים בערך. מתוך זה ניכרת הנטייה הבריאה להתחיל מהיטוד ולא להיפך. הופעה די תכופה היא במשקים שונים שקונים פרות זקנות בכדי ש"יהיה מיד חלב"... לע"ע נמצאות הפרות ברפת הישנה, בנין רעוע מאוד, אולם התחילו כבר בבנין הרפת החדשה שיגמר עוד הקיץ. בזמן הראשון חלו אצלם רוב העגלות (מכת הסביבה) אך לאחר שהתחילו לשים לב לדיוק המנות ונקיון הבריאו והתפתחו יפה. שאלת החלב היא זו שבדגניה וכנרת; המכירה היא משותפת, בהתרבות החלב נתמעטו הקונים, ע"כ עוסקים גם בתעשייה משותפת. התעשייה היא די פרימיטיבית, והיה אם במשך הקיץ לא יוכלו לרכוש את השוק, יצטרכו להתחיל בתעשייה מסודרת וטובה שאיננה תלויה בשוק היום-יומי. לפני נסעם לקנות פרות עמדה אצלם השאלה: „בירות או דמשק"? ונצחה האחרונה. עלי להודות כי אנוכי הייתי בעד בירות, ושני טעמים עיקריים בדבר: (א) גורם מקומי. הנני חושב כי בהתאם לסכום הפרות הדרוש למשקי עמק הירדן, כנרת ועוד יקבלו הם בשנים הכי קרובות צורה של משק-תעשייה. אף אמנם אין לנו עדיין מספרים מדויקים על הרכבת החלב של מיני הפרות בארץ. אולם כמעט ודאית היא ההנחה כי ההבדל לים בחמרים יבשים (שמן וחלבונים — חמרי

את הפרות לארץ. בינתיים הכרחי הדבר כי בא"י כוח המשקים שעומדים להגדיל את המחלבות יתאספו וידונו באיזה אופן לחבר את פעולותיהם לזו של גדוד-העבודה (הצעה בנידון זה נשלחה מזמן למרכז החקלאי).

כיום הזה נמצאות שם בערך 60 גולגלות בקר ערבי, ביניהן כ-15 חולבות שמספיקות רק חלק מהחלב הדרוש למקום, השאר מובא ממרחביה ומהדגניות וכנרת. בין הפרות האלה יש כבר חלק מעורבות עם פר בירותי ותהיינה שייכות למשק החלב. עתה בנו רפת פרוביזורית, צריף, חציר עץ וחציר מהצלות. אחד האותות כי יש כאן מקום לגידול, הלא היא העובדה שהספיקו בלי הכנה לקצור בערך 200 טון חציר טוב. השאלה: „מה לעשות בחלב"? ודאי לא תעמוד כאן בזמן הקרוב, כי צרכי המשק הם גדולים והוא הדין גם לבשר.

את משק הפרות בכלל חושבים להעביר להל יוסף.

תל עדש. — מחלבה זו אינה נכנסת לחוג עבודתי, וכוונת הליכתי לשם היתה רק לראות את הפרות שהביאו בזמן האחרון מטרנסילבניה-זיבנברגן.

עוד לפני היותי שם פנו אלי ממשקים שונים בשאלה אם כדאי לקנות את הפרות האלה, עניתי בשלילה; ולא משום שדעתי לא היתה נוחה ממין זה, אלא משום שלא ניקנו באותם התנאים שהור כרתי לעיל.

שורותי הבאות תוכנה במידה ידועה שדעתי לא היתה אי-צודקת לגמרי. אמנם לפי עצת רופא-בהמות מומחה, שניסיונו בארץ ובחר"ל הוא ערובה כי ידיעותיו אינן מוטלות בספק, קנו את רוב הפרות למשקי היק"א ועוד, אולם כנראה שלא לקח בחשבון תנאים שונים וסמך אך ורק על הכרתו כי הגזע הוא המתאים לארץ. וע"ז יש להצטער, הלא סוף סוף האנשים שאינם ידועים לנו, לא ידעו גם את הארץ; אין לנו כל ידיעות איך ולשם מה נקנו, אין בידיהם כל רשימה המוכיחה על סגולות הפרות באיזה מובן שהוא, רובן זקנות (אין רשיון להוציא צעירות), פר לא הביאו אתם, ועל כולן — הביאון בעצם ימי החום וגם טיפול ומקום לא היה מוכן להן. התוצאות

בסביבה יש מרעה טוב למכביר ולו הרשה התקציב, רצוי היה לקנות עדר של עגלות ערביות ולגדלן לבשר.

התענינות החברים בענף הזה וערותם יועילו בלי ספק הרבה להתקדמותו.

על הנעשה בכפר „נהלל“ (מתוך מכתב)

ואם עוסקים אנו בדרך להעברת חלב, הרי מקום לפרות וראי שצריך; נחוצות רפתות, ופה בארצנו, ביחוד בעמק יזרעאל השומם, חזקה שהאורות והרפתות תהיינה חזקות, והתחלנו שוב להטט בין האבנים, לבחון חמרים שונים, גרסנו אבנים לחול דק, להול בינוני ועבה, מכל המינים, המצאנו מחצבת בזלת, לבנונו לבנים מכל המידות וההרכבות ואור שהוברר שמחומר רים אלו בתערובת מלט אפשר להקים בנינים, הוברר עוד דבר אחד, שהתקציב שאושר בקונגרס בשביל ההתישבות בנהלל נשאר במקומו, זאת אומרת שאלינו לא יגיע, מחצית, שליש, או רבע מזה שהוחלט להלוות לנו לשנת העבודה הראשונה אולי נקבל... ובכן תקציב לבנינים מסופק ועל פרות חלב גזעיות אפשר לחלום... מה עשינו במעט הכסף שקיבלנו? רכשנו לעת עתה 50 פרות ממין מיוחד, ממינו של ר' טוביה, שחלוב תחלוב אותן אבל חלב לא תוציא מהן.

כל העדר הזה אינו מספק חלב כדי דרישת המקום המונה 150 נפש, ששני שלישי מהם גדולים שבדלית ברירה אינם להוטים כל כך לחלב... ומה שנוגע לאורות ורפתות הרי כל היום מטילות הפרות בשדות הרחבים, ובערבים כל כך נעים לבלות תחת כיפת השמים, מתענגות הן על האויר הצח ועל השמים העמוקים, ומה נעשה לימות הגשמים... אם ישאל השואל: מה נעשה בהן אז? אשאל אף אני: מה נעשה אז לעצמנו? בדאי נמצא איזה פתרון.

א. בן-ברק

הועתק מתוך „השדה“ שנת תרפ"ב.

גבינה) הם די גדולים עד שאפשר להחליט כי לשם תעשיה עלינו לבכר את הבירותית על הדמשקאית, (ב) תערובת המינים. בלי ספק כי שאלת הבקר תמצא את פתרונה בארץ במובנה המקיף רק ע"י „תערובת“. לדעתי מתאימים המינים מחר"ל, הבאים בחשבון בשביל א"י, אל הפרה הבירותית ולא אל הדמשקאית. ברור לי כי לא מתוך עקשנות לא עשו כעצתי; הרבה סיבות, שגם אנוכי הכרתי בהן, היו למעשה הנה (היוקר בבירות, הדרך וכו') אולם לא אטעה אם אומר כי אחד העיקרים הוא זה — שאותה „הנטיה הבריאה“ שהזכרתי לא נשתרשה עדיין די בלבנות חברי-המשקים.

יהושע

עין חזי. יחד עם המשק הכללי, גם המחלבה היא בעצם התהוותה. לחברים עצמם אין עדיין תכנית ברורה כיצד לגשת לסידורה. זה תלוי בהחלטה אם לבנות רפתות לכל אחד או לטפל ברפת באופן משותף, כשם ששאר העבודות תהיינה משותפות במשך 5 השנים הראשונות; רוב החברים נוטים לדעה האחרונה.

בדרך כלל יש לחשוב, כי זה יהיה משק למכירת חלב בשוק, אבל בהתחשב בהוסר בנין לבהמות וחידושה של הנקודה הזאת בכלל, באנו לידי הכרה להספק השנה בהספקת חלב רק לצורך המשק, ולהגדיל לאלתר את המחלבה בהדרגה, שבמשך הקיץ יהיה סכום הגון של חלב לשוק. זאת יסדרו ע"י רכישת עגלות טובות בארץ וגם ע"י השתתפות בקניה בחוץ לארץ אם תהיה אפשרות כזו.

המצב היום: פרה אחת מצוינה (8—7 רוטל חלב), עגלות אחדות בנות 3—1½ שנים טובות מאוד, פרה אחת בינונית 3—2 פרות פחות מבינוניות, שלפי דעתי אין כדאי לטפל בהן. זה לא מזמן קנו גם 2 פרות דמשקאיות חולבות לא גרועות ועל יון הגיע החלב לסכום המספיק לצרכי המקום.

בכמה עולה גידול פרה בארה"ב?

לפי הנתונים הסטטיסטיים משנת 1956 יוצא שהוצאות הגידול של עגלה מהלידה עד להמלטה הראשונה הן 200 דולר, כולל כל ההוצאה למזון, רפד, עבודה, דיור, סיכון וכו'.